

RENEŠANČNÍ ZVONY ŠIMONA VOSY V OSTROVAČICÍCH

František John

Významným centrem konvářského řemesla na Moravě bylo v průběhu celého 16. století Velké Meziříčí. Životopisné údaje o jednotlivých konvářích, kterých ve městě působila celá řada, zpracoval na základě archivních pramenů Antonín Dvořák.¹ V publikaci o moravském zvonařství se velkomeziříčským dílnám věnoval Leoš Mlčák,² který se zabýval také výtvarnou stránkou produkce. Podrobná dokumentace zvonařských památek může nejen přinést další poznatky o činnosti jednotlivých konvářských dílen, ale současně pomoci vyhodnotit vzájemné vztahy mezi dílnami a z nich vyplývající ovlivnění. Historické zvony se vlivem požárů, přelévání po prasknutí či válečných rekvizic dochovaly ve věžích většinou jednotlivě. Z tohoto pohledu je naprosto unikátní soubor tří zvonů velkomeziříčského konváře Šimona Vosy z let 1593, 1599 a 1601, který se jako kompletní soubor pozdně renesančních zvonů pocházejících od jednoho zvonaře dochoval ve farním kostele sv. Jana Křtitele a sv. Václava v Ostrovačicích.

Horní část krku a koruna zvonu z roku 1593 v Ostrovačicích. (foto: F. John)

- ¹ DVOŘÁK, Antonín. Velké Meziříčí – významné středisko konvářského řemesla v 16. století. In: *Západní Morava: vlastivědný sborník*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2007, s. 29–65.
- ² MLČÁK, Leoš. *Zvony na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc: Kaligram, 2014.

Nejstarší známý velkomeziříčský zvonař a konvář Jan (starší) je svým dílem doložen v letech 1470–1498. V letech 1515 a 1529 působil ve městě konvář Jan (mladší). V období renesance je z početné skupiny velkomeziříčských konvářů doloženo odlévání zvonů u řady z nich, mnoho zvonů vzniklo v jejich vzájemné spolupráci. Konvář Matěj, v jehož díle je zřetelný vývoj od pozdně gotického pojetí výzdoby zvonů k renesanci, je zjištěným dílem doložen v letech 1520–1553, jeho syn Adam je na zvonech připomínán v letech 1535–1583. Větší produkci zvonů zanechal také konvář Jakub, jsou známa jeho díla z let 1540–1555. Adamův syn Pavel byl zmíněn na nedochovaném zvonu z roku 1559 v Radešínské Svratce, konvář totožného jména spolupracující roku 1590 s Šimonem Vosou na odlévání zvonu v Sebranicích bude zřejmě další, odlišnou osobou. Pozdně renesanční zvonař Šimon Vosa byl nejmladší z velkomeziříčských konvářů odlévajících zvony, známe jeho práce z let 1589–1605.

Mistr Šimon Vosa byl synem konváře Jakuba Vosa, který zemřel roku 1553 a zanechal peníze za prodej cínu. Poručníkem nezletilých dětí, mezi nimi i Šimona, se stal otcův bratr konvář Bartoloměj působící v Praze. Roku 1574 si Šimon koupil od panského krejčího Tomáše ve Velkém Meziříčí dům v Podhradské ulici, který za čtyři roky prodal. Potom vlastnil dům u Horní brány.

Značný počet velkomeziříčských konvářů umožnil jejich sdružení v samostatném konvářském cechu, který písemné prameny dokládají v letech 1560–1585. Zřejmě vzájemná konkurence stála za spory mezi konvářem Adamem a Šimonem Vosou, jeden z nich roku 1585 Šimon prohrál a musel cechu zaplatit pokutu. Šimon Vosa se podílel na správě města, v roce 1604 je jmenován mezi čtyřmi konšely. Roku 1609 byl ale pro obvinění ze smilstva i se svou novou manželkou, údajně pocházející z nepoctivého lože (tj. nemanželského původu), Kateřinou Šmakalovou, pod hrozbou ztráty hrdla vypovězen z města. Pokračovatelem konvářského řemesla se stal Pavel Vosa, zřejmě Šimonův syn, z jeho dílny však nejsou známy žádné zvony.

Zvony Šimona Vosa jsou dochované v následujících lokalitách: 1589 Mostiště (okr. Žďár nad Sázavou), 1590 Sebranice (okr. Blansko), 1593 Ostrovačice (okr. Brno-venkov), 1594 Unkovice (okr. Brno-venkov), 1599 Ostrovačice, 1600 Vícenice (okr. Třebíč), 1601 Pulkov (okr. Třebíč), 1601 Ostrovačice, 1601 Biskupice (okr. Třebíč). Nedochované zvony jsou archivně doloženy ve Stínavě (1594, okr. Prostějov) a ve Velkém Meziříčí (1605, okr. Třebíč).³

Produkce velkomeziříčských konvářských dílen dosáhla svého vrcholu v období činnosti mistrů Matěje, Adama a Jakuba, v této éře zřejmě překonala produktivitu v Brně či v Olomouci. Ještě na počátku 16. století, v době působení Jeronýma Haubice, patřilo Brno k nejproduktivnějším centrům v českých zemích a bylo srovnatelné s Kutnou Horou, Prahou či Hradcem Králové. V produkci brněnských a olomouckých konvářských dílen je zřetelné také nejčasnější přejímání humanistických názorů na výzdobu zvonů, které spočívalo v nahrazení gotické

minuskule raně humanistickou kapitolou a později vyspělou kapitolou (*scriptura monumentalis*) či v uplatnění nových ornamentálních prvků.⁴ Po odlití posledního a jediného známého signovaného zvonu Šimona Haubice pro chrám sv. Prokopa v Letovicích, který můžeme po kovolitecké i umělecké stránce považovat za nejvýznamnější raně renesanční zvon u nás (1528), však zvonařská produkce v Brně končí, na uvolněném trhu se uplatňují dílny z Velkého Meziříčí. Obdobná je situace v Olomouci, odkud roku 1556 odchází František Ilenfeld spolu se svým bratrem Martinem do Košic. Oproti moravskému konvářství, které bylo na počátku 16. století velmi inovativní v uplatnění renesanční výzdoby, se (zřejmě i pod vlivem původem brněnského dělolijce a zvonaře Tomáše Jaroše, který se snad vyučil u brněnských Haubiců) těžiště renesanční zvonařské tvorby přesouvá do českých center: Praha, Kutná Hora, Roudnice nad Labem, Mladá Boleslav, Hradec Králové, Hostinné. S obdobím tzv. zlatého věku českého zvonařství, které je do doby pozdní renesance charakteristické bohatým uplatněním široké škály ornamentálních vlysů s rostlinnými, biblickými či mytologickými náměty a dalších kvalitních reliéfních předloh, mezi konváři často vzájemně přebíraných a hojně rozšířených, koresponduje z moravských dílen činnost Jiřího staršího a Lukáše Gleixnera z Jihlavy (zvony z let 1564–1631), Jana Benešovského z Moravské Třebové (zvony z let 1593–1602) a Jana z Vyškova (zvony z let 1571–1582). Zvony z olomouckých dílen Jiřího Hechpergra (zvony z let 1581–1600) a Zachariáše Milnera (zvony z let 1587–1610) jsou charakteristické absencí ornamentální výzdoby, stejně tak zvony, které se po desítkách let začínají lít v Brně. Bez ornamentální výzdoby je autorsky označený zvon brněnského konváře Šimona Tause v Divákách (1606) či jemu připsaný velký zvon v Kurdějově (1606), strohou výzdobu má také jediný zvon Konráda Wilhelma v Lipůvce (1608).

Do závěru 16. století náleží i dílo velkomeziříčského Šimona Vosa, které, jak si následně ukážeme, bylo výrazně ovlivněno činností několika konvářů. Z hlediska jazyka nápisů a formulace nápisových legend vycházel Šimon Vosa z bohaté tradice velkomeziříčského konvářství svázaného s protestantským prostředím a jeho důrazem na inspiraci Písmem svatým. Velkomeziříčské tvarosloví se projevilo ve výzdobě uch závěsných korun pomocí typických pletenců, které ve Velkém Meziříčí ještě konzervativně přetrvávaly z pozdně gotického období, kdy se s nimi setkáváme na zvonech mistra Matěje. Figurální prvky výzdoby svých zvonů čerpal Vosa z pozdně gotického brněnského konvářství (reliéf Malé Kalvárie) či z díla jihlavských Gleixnerů, spolu s dalšími prvky výzdoby mu je mohli zprostředkovat jiní konváři usedlí ve Velkém Meziříčí. Od Lukáše Gleixnera převzal nejen typický ornamentální vlys s motivem akantu na trojúhelníkovém základu, ale zřejmě

3 DVOŘÁK, pozn. 1; MLČÁK, pozn. 2.

4 JOHN, František. Od gotiky k renesanci. Zvony rodu Haubiců ve Velkých Opatovicích, Jevíčku a Letovicích. In: *Sborník Muzea Blansko*. Blansko: Muzeum Blansko, 2010, s. 3–13; TÝŽ. Brněnské zvony rodu Haubiců. In: *Sborník Muzea Brněnska* 2017. Brno: Muzeum Brněnska, 2017, s. 44–57.

také námět s vyobrazením dětských múz, který má původ až v medailérské činnosti Petra Flötnera a jihlavská dílna jej zřejmě převzala od pražského zvonaře – Brikcího z Cinperka.

Tři zvony Šimona Vosy zavěšené ve farním kostele sv. Jana Křtitele a sv. Václava v Ostrovačicích byly odlity postupně, což svědčí o finanční náročnosti vytvoření kompletního zvonového souboru. Správu farnosti ze strany rajhradských benediktinů připomíná ostrev vymodelovaná na zvonu z roku 1599 a zřejmě také nezřetelný otisk pečetního typáře, který se dvakrát opakuje v nápisu největšího zvonu (1601). Všechny tři zvony nedosahují po stránce kovolitecké, především z hlediska čistoty zpracování povrchu a kvality odlitku, úrovně soudobých vyspělých konvářských dílen. K vymodelování formy zvonů použil Šimon Vosa šablony pro těžké oktavové žebro, které zřejmě převzal od velkomeziříčských konvářských dílen. Oproti řadě zvonů litých jeho předchůdci však vykazují zvony v Ostrovačicích větší odchylky v alikvótních tónech, interval spodní oktávy je u všech třech zvonů zúžený. Zvon z roku 1593 má dolní průměr 63 cm, hmotnost asi 200 kg a ladění fis^2-8 (šestnáctin pultónu, i dále). Zvon z roku 1599 je o něco menší, dolní průměr činí 50 cm, hmotnost asi 100 kg a ladění a^2+4 (b^2-11). Jako poslední byl roku 1601 odlit největší zvon s dolním průměrem 92,5 cm, hmotností asi 570 kg a laděním h^1-4 . Poměrně velký interval mezi velkým a menšími zvony lze zřejmě vysvětlit původním záměrem používat velký zvon oproti dvojhlasu menších zvonů samostatně. Existence dalšího zvonu předělujícího interval $\text{h}^1 - \text{fis}^2$ je méně pravděpodobná, pokud by v minulosti došlo k poškození tohoto zvonu např. prasknutím, jistě by byl nahrazen. Volba ladění pozdně renesanční sestavy může též vycházet z dobového názoru na ladění souzvuku zvonů a být jeho dokladem.

Všechny tři pozdně renesanční zvony jsou zavěšeny na korunách zdobených zmíněnými pletenci, prvky výzdoby pocházejícími z pozdně gotického období. Tradiční a na všech zvonech stejné je také členění povrchu zvonu pomocí linek, které jsou na zvonech Šimona Vosy velmi hrubě modelované. Jedna plastická linie odděluje věnec rozšířený plochou lištou. Při horním okraji krku zvonu obíhá nápisový řádek vymezený zdvojenými linkami. Pro velkomeziříčské pojetí výzdoby zvonů je typické vymodelování horní linky poněkud výše tak, že převyšuje spodní část čepce zvonu. S touto charakteristikou se setkáváme také u Vosových předchůdců. Kapitální renesanční písmo bylo pro všechny zvony vytvořeno pomocí stejné abecední sady, výška jednotlivých liter je kolem 1,5 cm. V patkovém písmu se na rozdíl od abecedních sad používaných dříve Matějem, Adamem či Jakubem neseťkáváme s raně humanistickými prvky. Charakteristický je tvar litery A nahoře s nápadným polovičním vlevo vlajícím břevnem. Na všech třech zvonech je jako znaku k oddělení některých slov či částí nápisu použito pozdně gotického dělicího znaku ve tvaru routy se stáčenými tahy připomínající obrácené písmeno S. Na jiných zvonech toto písmo konvář Vosa kombinuje s dělicími znaky

rozety a pomlčky či literami z větší abecední kapitální sady o velikosti 2,5–2,8 cm (Sebranice 1590).

Na zvonu z roku 1599 konvář vepsal celý nápis beze zbytku do nápisového řádku vymezeného liniemi, u dvou zbývajících zvonů uvedl závěr nápisu pod řádek a zespodu jej již nevymezoval. Na největším zvonu je začátek nápisu a letopočet uvozen otiskem pečetního typáře, na kterém je zřetelná postava. Nejspíše půjde o osobní pečeť představeného či institucionální pečeť benediktiny spravované farnosti či kláštera.

Nápis na nejstarším zvonu je citací žalmu⁵: SMILVG SE NADEMNAV BOZIE · PODLE WELIKEHO MILOSRDENSTWI TWEHO · A PODLE MNOSTWI SL / ITOWANI TWYCH. V Bibli kralické je úryvek uveden ve znění: „Smiluj se nade mnou, Bože, podlé milosrdenství svého, podlé množství slitování svých shlad' přestoupení má.“ Biblickým veršem je také nápis na dalším zvonu doplněný o dataci: · IA · HLAS · WOLAGICIHO · NA PAVSSCI · SPRAWTE · CESTV · PANIE I · III · K · 1599. S úryvkem se setkáváme ve všech evangeliích, vedle Nového zákona také v knize proroka Izaiáše.⁶ Citace (1, 3, K) zřejmě směřuje k verši v Markově evangeliu, text má spíše blíže k verši v evangeliu Janově, kde je v Bibli kralické legenda na zvonu uvedena ve znění: „Já jsem hlas volajícího na poušti: Spravte cestu Páně.“ Nápis na největším zvonu, který završil pořízení celého zvonového souboru, obsahuje vedle obecně rozšířené votivní formule také zmínku o ostrovačickém kostele a jeho zasvěcení připomínající místo určení zvonu: LETA PANIE · 1601 · TENTO · ZWON · GEST · SLIT · KE CTI A CHWALE · PANV BOHV · KOSTELV WOSTROWACICKEMV · ZALOZIENI SWATEHO IA / NA. Číslice vročení na nejstarším zvonu jsou uvozeny a odděleny znaky, ve středu letopočtu je pak umístěn reliéf svatého Jana: · 1 · 5 · (reliéf) · 9 · 3 ·. Autorská signatura v typickém tvaru SS W Z M,

Nápisový řádek s pečetními otisky a dělicí značkou na zvonu z roku 1601 v Ostrovačicích. (foto: F. John)

5 Žalm 51:3.

6 Jan 1:23, Matouš 3:3, Lukáš 3:4 a Marek 1:3; Izaiáš 40:3.

Reliéf Malé Kalvárie na zvonu Jeronýma Haubice z roku 1501 v Hustopečích. (foto: F. John)

kterou můžeme rozvést jako SS(IMON) W(OSSA) Z M(EZIRZICZI), je na tomto zvonu uvedena pod reliéfem světce, stejná postava a pod ní signatura SS W Z M je vymodelována také na zvonu z roku 1599. Na zvonu z roku 1601 je tradiční autorská signatura ve tvaru SS · W · Z · M umístěna na čelní straně pod reliéfem Malé Kalvárie.

Původ reliéfu ukřižovaného Krista spolu s Pannou Marií a sv. Janem Evangelistou, vysokého asi 16 cm, vymodelovaného na největším zvonu, sahá do období pozdní gotiky, jeho podoba vychází z rozšířených grafických listů. V některých detailech vykazuje shodu s grafickým listem Mistra E. S. Na zvonech se s ním setkáváme v díle Jeronýma Haubice, a to nejdříve (spolu s nástroji Kristova umučení) na zvonu z roku 1501 v Hustopečích. Ve variantě

Reliéf Malé Kalvárie spolu s autorskou signaturou na zvonu z roku 1601 v Ostrovačicích. (foto: F. John)

Malá Kalvárie na grafickém listu Mistra E. S. (převzato z: <http://www.zeno.org>)

bez Arma Cristi je vymodelován na celé řadě zvonů Jeronýma Haubice, například ve Velké Bíteši (1505) či v Třebíči (1514). Zřejmě od mistra Jeronýma reliéf převzal a na svých zvonech hojně aplikoval velkomeziříčský mistr Matěj (např. Budišov 1524, Doubravník 1525, Jedlová 1526, Borová 1529, Bukov 1530, Rohozná a Korouhev 1532). Aplikace tohoto reliéfu na zvonech Šimona Vosy v Unkovicích (1594), Ostrovačicích (1601) a Biskupicích (1601) dokládá životnost tohoto námětu v moravském prostředí po dobu sta let a je jedním z příkladů toho, jak se v konvářství plastické předlohy uplatňovaly i ve slohovém období následujícím po době jejich vzniku.⁷

Jak upozornil už Leoš Mlčák, pojí činnost Šimona Vosy několik plastických předloh s jihlavskými pozdně renesančními dílnami Jiřího Gleixnera a jeho syna Lukáše. Ornamentální vlys s motivem akantu, který je charakteristický trojúhelníkovým základem zdobeným liniemi (výška 3,5 cm), používal současně s jihlavskými mistry i Šimon Vosa. Na středním ostrovačickém zvonu jej vymodeloval jako rostoucí v pravidelném rozestupu nad linku vyznačující přechod k věnci. Na sebranickém zvonu je z visících akantů vytvořen ornamentální vlys navazující na spodní linku nápisového řádku. Postava sv. Jana Křtitele (výška 9,5 cm), která je vymodelovaná na všech ostrovačických zvonech (na největším zvonu je umístěna na zadní straně zvonu naproti Malé Kalvárii), má svůj původ v postavě sv. Jana Evangelisty používané Jiřím Gleixnerem v kompozici Malé Kalvárie například na zvonu ve Vyskytné nad Jihlavou (1587). Použití reliéfu druhého z biblických Janů nepochybně ve významu sv. Jana Křtitele, patrona kostela, svědčí o absenci reliéfu předchůdce Páně v repertoáru Šimona Vosy. Pro úplnější přehled můžeme uvést, že postava ukřižovaného Krista se svatozáří ve tvaru tří paprsků, kterou Vosa vymodeloval například na zvonu v Mostišti (1589), má také svůj původ v díle jihlavského konváře Jiřího Gleixnera. Jedná se o Krista z kompozice Malé Kalvárie ve Vyskytné nad Jihlavou. Šimon Vosa mohl předlohu převzít od některého

Akantový ornament na zvonu z roku 1599 v Ostrovačicích. (foto: F. John)

⁷ JOHN, František. Figurální reliéfy na východočeských zvonech a křtitelnicích. In: HLOBIL, Ivo a DOSPĚL, Milan, eds. *Uprostřed Koruny české: kolektivní monografie NAKI II*. Prostějov: Oberon, 2020, s. 211–220.

Reliéf sv. Jana Křtitele s plaketami dětských múz Melpomené a Erató Petra Flötnera, zvon z roku 1601 v Ostrovačicích. (foto: F. John)

z velkomeziříčských konvářů, kteří ji zřejmě převzali z Jihlavy. Například konvář Adam jí ozdobil zvon v Čučicích (1581). Plynulé navázání činnosti Šimona Vosy na dílo konváře Adama nás vede k myšlence, zda Šimon Vosa nepřevzal zvonařské vybavení dílny Adama či jiného z konvářů včetně plastických předloh.

Na zadní straně zvonu z roku 1593 je pod dolní nápisovou linkou vymodelována další figurální kompozice. Střední postava (výška 8 cm) drží v rukou oválný předmět, nejspíše dítě v zavinovačce, postava by pak představovala madonu. Po pravém boku figurálního reliéfu je nezřetelná postava vysoká 3 cm, nalevo pak 3 cm vysoká ostrev představující jedno z heraldických znamení rajhradského benediktinského kláštera. Postava vlevo s nečitelnými atributy by mohl být sv. Benedikt. Některá z figur

by mohla zobrazovat sv. Václava, spolupatrona farního kostela. Rozsahem výzdoby má k velkému ostrovačickému zvonu blízko zvon v Biskupicích, na němž je naproti reliéfu Malé Kalvárie vymodelován nezřetelný reliéf sv. Martina půlícího svůj plášť.

Figurálním námětem z odlišného uměleckého prostředí jsou dvě plakety (výška 5,5 cm) s putti vymodelované pod reliéfem sv. Jana Křtitele na největším ostrovačickém zvonu. I v tomto případě je velmi pravděpodobná Šimonova inspirace dílem jihlavské konvářské dílny Gleixnerů, kteří sami byli ovlivněni činností pražského zvonaře Brikcího z Cinperka. Jak poukázal už Zdeněk Wirth,⁸ Brikcí z Cinperka použil ustálenou kolekci dětských múz modelovaných s pomocí plaket vzešlých z dílny norimberského rytce a medailéra Petra Flötnera⁹ k výzdobě řady zvonů. Zdeněk Wirth v závěru svého článku upozornil na aplikaci figurálního vlysu totožného původu také pro výzdobu (později zaniklých) gleixnerovských zvonů z let 1636 a 1637 v Uhelné Příbrami. Kateřina Dolejší spojila širokou skupinu zvonů zdobenou Flötnerovými plaketami dětských múz s dílem Lukáše Gleixnera a sou-

časně představila hypotézy přenosu předloh – během učení či pokračování kontaktů a spolupráce po odlévání velkého zvonu Zuzana Brikcím z Cinperka pro Jihlavu (1563).¹⁰ Lukáš Gleixner převzal s největší pravděpodobností právě od Brikcího z Cinperka postavy pěti dětských múz (zpěvák, houslista, citerista, harfenista a flétnista), které měly původ v díle norimberského rytce a medailéra Petra Flötnera. Figurálním vlysem, který vytvořil z obloukovité arkády a dětských múz, pravidelně zdobil spolu s dalšími ornamenty a nápisovými řádky horní části krku zvonů. Šimon Vosa aplikoval pod reliéf sv. Jana dětské múzy Melpomené a Erató, obdobný námět zopakoval pod reliéfem sv. Martina na zvonu v Biskupicích. Tyto předlohy si ale konvář mohl opatřit i jinak než otiskem z Gleixnerových zvonů. Plakety s Flötnerovými postavami totiž byly součástí obchodu s předměty pro vybavení konvářských dílen a jistě byly často kopírovány. Plakety z cyklu dětských múz používali také konváři v Kutné Hoře.¹¹ O rozšířenosti plaket norimberského původu a jejich používání pro výzdobu zvonů u nás svědčí také zvon konváře Václava z Velké Bíteše ve Veverských Knínicích (1567), na němž jsou vymodelované plakety z hned několika Flötnerových cyklů¹². Ze souboru ženských múz je na zvonu vymodelována plaketa Terpsichoré ze ctností Caritas, z planetárního cyklu pak Luna a Jupiter (výška 8,5 cm). Norimberské práce představovaly atraktivní zdroj pro výzdobu zvonů i v pozdější době. Oválné medailony vzniklé otiskem ze dvou tematicky zdobených talířů (jeden se skupinou apoštolů, druhý s anděly nesoucimi Arma Cristi) použil roku 1658 brněnský konvář David Jakub Streckfus pro výzdobu zvonu pro kostel svatého Petra a Pavla na Petrově.

P. Flötner, Plaketa s vyobrazením dětské múzy Erató. (převzato z: www.nga.gov/collection/art)

8 WIRTH, Zdeněk. Brikcí z Cymperka a P. Flötner. *Časopis přátel starožitností českých v Praze*. Praha: Společnost přátel starožitností českých, 1907, s. 16–19; KYBALOVÁ, Ludmila, LUNGA, Radek a VÁCHA, Petr. *Pražské zvony*. Praha: Rybka, 2005.

9 LEITSCHUH, Franz F. *Flötner-Studien. I. Das Plakettenwerk Peter Flötner in dem Verzeichnis des Nürnberger Patriziers Paulus Behaim*. Straßburg i. Els: Ludolf Belst, 1904.

10 DOLEJŠÍ, Kateřina. Dürerovská a flötnerovská inspirace v díle jihlavského zvonaře a cínaře Lukáše Gleixnera. In: KROUPA, Petr, ed. *Generosum labor nutrit. Sborník k poctě Bohumila Samka*. Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, 2010, s. 97–119.

11 LEMINGER, Emanuel. *Umělecké řemeslo v Kutné Hoře*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1926.

12 JOHN, František. Zvony konváře Václava z Velké Bíteše. *Časopis Moravského muzea: Acta Musei moraviae. Scientiae sociales*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2019, s. 43–57.

PRAMENY A LITERATURA

DOLEJŠÍ, Kateřina. Dürerovská a flötnerovská inspirace v díle jihlavského zvonaře a cínaře Lukáše Gleixnera. In: KROUPA, Petr, ed. *Generosum labor nutrit. Sborník k počtě Bohumila Samka*. Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, 2010, s. 97–119. ISBN 978-80-86752-70-9.

DVOŘÁK, Antonín. Velké Meziříčí – významné středisko konvářského řemesla v 16. století. In: *Západní Morava: vlastivědný sborník*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2007, s. 29–65. ISSN 1211-8931.

JOHN, František. Brněnské zvony rodu Haubiců. In: *Sborník Muzea Brněnska 2017*. Brno: Muzeum Brněnska, 2017, s. 44–57. ISSN 2570-6349.

JOHN, František. Figurální reliéfy na východočeských zvonech a křtitelnicích. In: HLOBIL, Ivo a DOSPĚL, Milan, eds. *Uprostřed Koruny české: kolektivní monografie NAKI II*. Prostějov: Oberon, 2020, s. 211–220. ISBN 978-80-907831-0-2.

JOHN, František. Od gotiky k renesanci. Zvony rodu Haubiců ve Velkých Opatovicích, Jevíčku a Letovicích. In: *Sborník Muzea Blansko*. Blansko: Muzeum Blansko, 2010, s. 3–13. ISSN 1211-6688.

JOHN, František. Zvony konváře Václava z Velké Bíteše. *Časopis Moravského muzea: Acta Musei moraviae. Scientiae sociales*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2019, s. 43–57. ISSN 0323-0570.

KYBALOVÁ, Ludmila, LUNGA, Radek a VÁCHA, Petr. *Pražské zvony*. Praha: Rybka, 2005. ISBN 80-86182-95-9.

LEITSCHUH, Franz F. *Flötner-Studien. I. Das Plakettenwerk Peter Flötners in dem Verzeichnis des Nürnberger Patriziers Paulus Behaim*. Straßburg i. Els: Ludolf Belst, 1904.

LEMINGER, Emanuel. *Umělecké řemeslo v Kutné Hoře*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1926.

MLČÁK, Leoš. *Zvony na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc: Kaligram, 2014. ISBN 978-80-904847-2-6.

WIRTH, Zdeněk. Briek z Cymperka a P. Flötner. *Časopis přátel starožitností českých v Praze*. Praha: Společnost přátel starožitností českých, 1907, s. 16–19.

KLÍČOVÁ SLOVA: epigrafické památky, kampanologie, kovolitectví, reliéfní výzdoba, Petr Flötner, Šimon Vosa, zvonařství

ZUSAMMENFASSUNG

Die Renaissance-Glocken von Šimon Vosa in Ostrovačice

In der Pfarrkirche des hl. Johannes des Täuflers und des hl. Wenzels in Ostrovačice ist ein einzigartiges Ensemble von drei Glocken des Kannenschmieds der Spätrenaissance Šimon Vosa (bekannt durch Werke aus den Jahren 1589–1601) aus Velké Meziříčí erhalten geblieben. Die Glocken aus den Jahren 1593 (200 kg, fis2-8 Sechzehntel Halbton), 1599 (100 kg, b2-11) und 1601 (570 kg, h1-4) stellen das Werk des jüngsten der zahlreichen Kannenschmiede aus Velké Meziříčí dar. Die Inschriften in tschechischer Sprache umfassen Bibelzitate, die sich in der protestantischen Region um Velké Meziříčí Beliebtheit erfreuten, sowie eine Erwähnung der Kirche in Ostrovačice, für welche die Glocken vorgesehen waren. An die Benediktiner von Rajhrad, welche den Pfarrbezirk verwalteten, erinnert die Abbildung eines Astes, der aus dem Wappen des Klosters bzw. dem Siegelabdruck stammt. Das Relief der Kreuzigungsgruppe, das auf der größten der Glocken zu sehen ist, taucht zum ersten Mal auf einer Glocke von Jeroným Haubic aus dem Jahr 1501 in Hustopeče auf, auch wurde dieses Relief häufig von dem Kannenschmied Matěj aus Velké Meziříčí verwendet. Die Glocken in Ostrovačice belegen den Einfluss Jiří Gleixners und seines Sohnes Lukáš, die in Jihlava tätig waren, auf das Werk Šimon Vosas. Von ihnen übernahm Vosa das ornamentale Fries mit Akanthusmotiv sowie die Darstellung des hl. Johannes, die auf jeder der Glocken Anwendung findet. Die Gleixners inspirierten Vosa offenbar auch zu der Anwendung von Abdrücken von Plaketten des Medailleurs Peter Flötner mit dem Motiv kindlicher Musen auf den Glocken.